

NAPREJ

Glasiilo Socialistične stranke Jugoslavije.

Napačna pota slovenskega proletariata v Jugoslaviji.

(»Delo« št. 156. z dne 1. februarja 1923. objavlja pod zgoraj navedenim naslovom sledeči članek.)

O teh napačnih poteh se je v »Delu« že govorilo. Tudi danes se govori o tem na drugem mestu. In nismo le mi, ki opozarjamo na te napake; tudi v Jugoslaviji, med srbskim in hrvatskim proletariatom je ta politika naletela na odpor. Beogradski »Radnik«, zagrebška »Borba«, sta ostro nastopila proti skupini okrog »Delavskih novic« (Klemenčič — Fabjančič — Lemež — Štefanovič) pa tudi iz vrst slovenskega proletariata samega se čujejo klici, ki so izraz protesta proti tej politiki. Žal, moramo se zopet vrniti na to vprašanje, ki postaja bolj in bolj pereče vsled zadnjih korakov, ki jih je ta skupina storila v vprašanju »enotne fronte«.

Upali smo, da bodo ti ljudje (sodruge jih ne moremo več imenovati, ker so se sami izključili iz našega pokreta) po vseh kritikah in pojasnilih vendarle spoznali svoje napake in krenili na pravo pot. A zgodilo se je drugače. Bratenje s klerikalci, socialpatrioti najhujše baže, v zadnjem času z narodnimi socialisti gre lepo dalje svojo pot, ki vede naravnost v smeri scheidemanovstva in menševizma, v smeri belogardistične kontrarevolucije. Korak za korakom vodi skupina okrog »Delavskih novic« proletariata stran od komunizma, od komunistične stranke, od razrednega boja, poslužujoč se pri tem izrednega položaja, v katerem se nahaja jugoslovanski proletariata in izrablja zaupanje, ki ga njeni posamezni voditelji uživajo med proletariatom še od poprej. V sedanjem trenutku so široke delavske mase Slovenije, t. j. dežele, ki je središče jugoslovanske industrije in o kateri bi bilo pričakovati, da postane vir jugoslovanskega komunizma, že na poti v oportunistem, na poti v nova razočaranja, v nove poraze.

V nedeljo, 21. januarja se je vršila konferenca »Enotne proletarske fronte« v Ljubljani, ki je prinesla novo izdajstvo v zgodovino proletarskega gibanja v Jugoslaviji. Natančnejših podatkov še nimamo, z gotovostjo pa vemo, da je doprinesla ustanovitev Delavske stranke, to je organično združitev komunistov z najbolj desničarskimi elementi socialne demokracije, s Kocmurjem, Peričem, Mihovcem itd., z ljudmi, ki so bili izključeni iz oficialne socialistične stranke, ker se ji niso zdeli dovolj vredni socialisti. Vse to pa skušajo gg. Klemenčič, Lemež, Fabjančič in Štefanovič zakriti s tem, češ, da vršijo le to, kar je sklenila Komunistična internacionala glede enotne fronte.

Tega danes ne moremo več imenovati prestopkov in pogreškov, to je čisto navadno ribarenje v kalnem, ki ga vrši ta lepa družba.

Cilj njihovega početja so mandati in zasiguranje njihovih pozicij na račun delavskega razreda — to vsaj je pokazalo vse njihovo stremenje in prizadevanje. V to svrhu se je podal tudi g. Fabjančič v Beograd k ministru policije, kjer je hotel na vse moči opravičevati se in mu dokazovati, da slovenski komunisti se ne dajo nikakor istovetiti s srbskimi in sploh da so oni že zdavnaj izstopili iz Komunistične stranke Jugoslavije, da jih torej ne more na isti način presojeti kakor druge. To je namreč zelo komoden varnostni ukrep spricho preganjanj ustanoviteljev nove »Nezavisne proletarske stranke«, ki se je pred kratkim ustanovila v Beogradu, z namenom, da zopet zbere raztresene in desorganizirane komunistične vrste in jih združi v borbi proti kapitalistični ofenzivi, da udejevsti v resnici enotno fronto proletariata, kakor jo predvideva v svojih sklepih Komunistična internacionala in da pripravi vse predpogoje za znago proletarske revolucije. To stranko, ki je edina legalna predstaviteljica jugoslovanskega komunističnega proletariata, torej skupina okrog »Delavskih novic« bojkotira in sabotira, da se zato združuje v volilne bloke s klerikalci, narodnimi socialisti in socialpatrioti v lovu na mandate, da zavaia naš pokret na kriva pota, pripravljajoč slovenskemu proletariatu novih porazov.

Slovenski proletariata ima danes še zvezane oči, obdan je z visokim kitajskim zidom svoje svobodne domovine, ki ne pripušča inozemskih glasov, ki zabranjuje proletariatu Slovenije stati v stiku s svojimi inozemskimi sodruzi in brati v trpljenju in boju. Z druge strani se vodi avtonomistično gibanje, ki stremi za tem, da se odseka slovensko ljudstvo od bratskega srbskega, kar tudi v ogromni meri pomaga k izoliranju slovenskega proletariata. Tako stoji danes slovenski proletariata popolnoma odrezan od ostalega sveta in ni dvoma, da bo razčiščenje zahtevalo ogromnih težkoč. Mi s tega mesta ponovno kličemo in bomo še klical slovenskemu proletariatu, da krene na pravo pot in smo prepričani, da se z našim klicem strinjajo vsi komunisti. Ta klic bodo slišala le redka proletarska ušesa v Sloveniji in tem kličemo: Še je čas!

Peter Razbojnik.

Izhaja razen ponedeljka in dneva po prazniku vsak dan.

Uredništvo in upravništvo: Ljubljana, Francišanska ulica 6-1.

Naslov za dopise: Ljubljana pošt. pred. 168. Tel. int. št. 312. Ček. rač. št. 11.959.

Stane mesečno 15 Din, za inozemstvo 25 Din. Oglasi: prostor 1 × 55 mm 1 Din.

Dopise frankirajte in podpisujte, sicer se ne priobčijo. Rokopisi se ne vračajo.

Reklamacije za list so poštnine proste.

Ta članek priobčujemo predvsem zato, da pokažemo vsaj ~~ja~~no mnenje italijanskih komunistov. Da mislijo resno tako, ne moremo trditi, ker bi se ta trditve ne skladala s komunistično trditvijo in tudi italijansko, da so socialisti speljali leta 1914. ljudstvo v klavnice. Sedanjí komunisti so bili pred vojno po večini člani socialistične stranke, zato so v kolikor je res, da so nemški socialisti (Scheidemanovci) sokrivi pri izbruhu vojne leta 1914, tudi komunisti sokrivi, ker se niso pobrili za delo svojih voditeljev, temveč so jim sledili slepo, na tak način, kakor slovenski komunisti, ki se ne brigajo za delo Fabjančičev, Klemenčičev, Lemežev; zato pozabijo na Zaloško cesto, kadar se v boju za mandate objema sveta duhovščina z radikalnimi komunističnimi voditelji in s tistimi »socialisti« — Tokani in Kocmurji, radi katerih so se delavske vrste cepile (leta 1920.). Socialistična stranka je v tem oziru izvršila svojo nalogo. Očiščena stoji v boju proti izkoriščevalnemu kapitalizmu. V njenih vrstah ni ribarenja v kalnem — neumorno delajo njeni stebri v organizacijah, da pomagajo zaslepljeni masi odpreti oči in zagledati dan: takrat bo enotna fronta v enotni organizaciji, ki bo zmožna otresti se biča buržoazije.

Uredništvo.

Politične vesti.

+ Klerikalni zbor zaupnikov, ki je zboroval v ponedeljek v ljubljanskem hotelu »Unionu«, je določil kandidate. Nosilec liste v mariborskem in kranjskem volilnem okrožju je dr. Korošec.

+ Demokrati so v mariborskem volilnem okrožju vložili kandidatno listo v ponedeljek dopoldne. Nosilec liste je dr. Kukovec. — V nedeljo pa so se mariborski demokrati hudo razburjali nad pokrajinskim namestnikom Hribarjem, ker je nastopil proti orjunašem. Dolžijo ga, da je to storil samo radi radikalnih kupčij z nemškimi volilci.

+ Nemci v naši državi bodo nastopili v Sremu in Vojvodini samostojno, glede Nemcev na Slovenskem pa so odločili nemški zaupniki 4. t. m. v Zemanu, da naj glasujejo za radikalce. Določili so za to sledeče pogoje: vlada mora vrniti Nemcem v Mariboru poslopje Kazine, v Ljubljani Filharmonijo in v Celju hotel »Union« (bivši Deutsches Haus), potem Kranjsko hranilnico v Ljubljani in dovoliti vzpostavitev razpuščenih nemških društev.

+ Novi češki poslanik v Beogradu bo postal Jan Šeba, dosedanji češki generalni konzul v Hamburgu. Šeba je še mlad mož, po poklicu novinar.

+ **Bolgarskega ministrskega predsednika** Stambulijskega je hotel umoriti neki komunist. V nedeljo zvečer je vrget bombo v gledališko ložo, v kateri je sedel Stambulijski. Žrtev ni bilo, atentatorja so zaprli, Pašić in Ninčić pa sta telegrafirala v Sofijo, da ju veseli, da atentat ni uspel.

+ **Lahi** bodo izpraznili tretjo cono šele po zaključku trgovinske pogodbe med Jugoslavijo in Italijo. Italijanski parlament rapallske pogodbe ne bo odobril, poročila belgrajska »Politika«, ker je Mussolini obljubil fašistom, da ratifikacija rapallske pogodbe ne bo nikoli izvedena.

+ **Turki** so v nedeljo odklonili zavezniške mirovne predloge. Francozi so hoteli posredovati, pa je bil ves trud brezuspešen. V ponedeljek so radi tega začele odhajati iz Lausanne delegacije zaveznikov. Važno je sedaj, ali je konferenca v Lausanni samo prekinjena ali končana. Če je končana, bodo pričeli zopet boji med Turki in Grki, ker je premirje sklenjeno samo za čas, dokler trajajo mirovna pogajanja.

KAKO GOSPODARIJO V PIVOVARNI UNION V LJUBLJANI.

Pivovarna »Union« v Ljubljani zaposluje precejšnje število sodarskih delavcev za svojo potrebo. Odkar ta pivovarna obstoja je šlo vse v redu. Pred kratkim pa se je gospoda zmislila, da ji pride na ta način popravljanje sodčkov veliko predrago in bi bilo ceneje, če bi sodčke popravil in izdeloval kak mojster. Prvi poskus je bil storjen, končal pa je za gospodarstvo pivovarne zelo žalostno.

Izdelavo in popravo sodčkov je prevzel v dogovoru z ravnateljstvom znani sodarski mojster — fušer »Tišler«, ki ima svojo delavnico vizavi pivovarne Union na Kozlerjevem vrtu. Tišler je zaposloval nekaj delavcev in celo vrsto vajencev ter z njimi delal od 5. zjutraj do 23. celo tudi zopet do 1. ponoči. (O tem slučaju smo potom »Napreja« slavno ljubljansko inšpekcijo dela že enkrat opozorili, ki se pa ni zganila, da bi pri Tišlerju napravila red). Sodčkov je imel Tišler za popravljati vsak dan več, da bi pa mogel zadovoljiti potrebi, je delal nepošteno in fušal tako, da so delavci pivovarne »Union« ugotovili, od 2000 sodčkov, ki jih je Tišler popravil tovarni, je komaj 10, kveč-

jemu 15% za uporabo, ostali sodčki pa niso za nobeno rabo, radi česar trpi tovarna do enega milijona škode, če ne še več. Takoj od začetka je delavstvo pivovarniške sodarne opozarjalo ravnateljstvo, da ne dela prav in da je pivovarna na zgubi. Slednjič so pa sodarski delavci šli in pritisnili resneje na ravnateljstvo in mu svetovali, naj preneha s takim gospodarstvom in ga opozorili na posledice, a pri gospodu ravnatelju nič ni zaleglo, marveč je pustil Tišlerju, da fuša na škodo družbe in pivovarne kar naprej. Ob tej priliki nam je omeniti, da je ravnateljstvo dalo tudi v Zagreb dva vagona sodčkov v izdelavo in je plačalo tam za enega delavca od sodčka 70 K ter vožajo v Zagreb in nazaj.

Po zadnji mezdni regulaciji delavskih plač, je stalo popravljanje štirih sodčkov v lastni delavnici, katere je delavec en dan izgotovil, pivovarno 51 K in nekaj vinarjev eden. V Zagrebu je plačalo ravnateljstvo od sodčka 70 K in Tišlerju pa, kolikor smo informirani, 50 K. Že tukaj se vidi razlika v ceni. Torej že pri ceni za delo je pivovarna izgubila ogromne vsote, če pa še prištejemo vsoto za popravilo sodčkov, ki jih je Tišler postavil pivovarni, tedaj smo opravičeni grajati tako gospodarstvo, zlasti pa zato, ker se pivovarna pri vsakokratnem mezdnem gibanju brani delavstvu povišati plače in trdi, da ni denarja. Nestrokovnjak je povlekel ravnateljstvo za nos, ker je predložil proračun, da stane baže en sodček pivovarno v lastni delavnici 167 K, v resnici pa stane 51 K in nekaj vinarjev. Tišlerja je pekla vest, ker je vedel, da je pošiljal neuporabne sodčke v pivovarno in je od 3. na 4. t. m. ponoči z neko žensko zapustil Ljubljano in svojo ženo s 4 ali 5 nepreskrbljenih otrok, ter popihal najbrže čez mejo v Italijo. Za seboj je zapustil nekaj dolga, ki se ceni na 80 do 120 tisoč kron. Odnesele je tudi precej denarja svojih delavcev, ki so mu ga dali v shrambo. Torej tudi delavci, ki so kršili zakon o zaščiti delavstva, so dobili plačilo za svoj trud, kar jim je čisto prav.

Ravnateljstvo je zaplenilo takoj ves material in sodčke, ki jih je imel Tišler, ker je to bila last pivovarne in je dala delavnico zapečatiti. Orodje je tudi ravnateljstvo odneslo, ker je Tišler tudi pivovarni bil nekaj dolžan. Žena z otroci je ostala brez vsakih sredstev.

To je torej nakratko povedano, kako in kaj dela kapitalizem na račun delavskih žuljev. Mimogrede pa moramo pripomniti tudi to, da je bila vsa stvar dobro premišljena in so hoteli s tem korakom znebiti se sodarskih delavcev iz pivovarne, končno pa uničiti tam obstoječo organizacijo. Posrečilo se ni in smo še pravočasno prinesli stvar na dan. Sezija se približuje, delavstvo bo šlo v mezdno gibanje in ravnateljstvo bo našlo izgovor, da je deficit, konjunktura slaba in da denarja ni. Takrat bo pa delavstvo prineslo točen račun dosedanjega gospodarstva in dokazalo, da deficita ni, da je denarja celo še veliko preveč, če ga mečejo kar z odprtimi rokami v nič. Ravnateljstvo bi sedaj imelo dolžnost vzeti v svojo oskrbo siroto Tišlerjevo ženo z otroki, ker je edino ono krivec nje nesreče. Če pa bo hotel biti nekdo konsekventen na naše poročilo in se maščevati, mu povemo, da tudi to lahko stori, saj bomo imeli dovolj materiala, da se javno obranimo.

Dnevne vesti.

Pri volitvah v Pokojninski zavod sta zmagali listi združenih zasebnih nameščencev in združenih službodajalcev. Združeni zasebni nameščenci so dobili 4257 glasov, mladinsko - demokratska »Strokovna in nadstrankarska« lista pa 1931 glasov, prvi dobe torej 19, drugi 9 delegatov.

Avtomobilna prometna d. d. v Ljubljani naznanja cenj. občinstvu, da poviša z dnem 11. februarja vozne cene na vseh svojih progah za 25% ter na progji Ljubljana-Blagovica za 20% dosedanjega cenika.

Delavci! kupujte čevlje samo z znamko »Peko« domačih tovarov **Peter Kozina & Ko., Tržič**, ki so najboljši in najcenejši in ker s tem pomagata k zaslužku lastnih sodrugov. Glavna zaloga na drobno in debelo. **Ljubljana, Breg 20.**

Ljubljana.

Stavka cestne železnice v Ljubljani. Uslužbenci cestne električne železnice so vložili pri obratnem vodstvu v Ljubljani spomenico s prošnjo za nabavni prispevek v znesku 2500 K za samce, 3000 kron za oženjene brez otrok in 3500 K za oženjene z otroki. Uslužbenci niso dobili povoljnega odgovora ne do prvega

ANDERSEN:

Plačilni dan.

(Idila.)

Tam na gorskih vrhuncih dremlje gozd, bel in enoličen, razkošno zaviti v bel čist zimski sneg. Le tam, kjer je ptica sedla in otresla sneg, štrli gola veja na dan, črna, mrzla in neprijazna. Tudi globoke tokave so zasnežene, ravna pustinja in gole modre pečine. Tudi vitki, cipresi podobni brinj se ob vznožju hriba upogiba od belih kristalov, in trnulje počasi zore v nežnem hladu svojih blazin.

V globokem kamenolomu pod vrhom leži sneg tako visoko, da ga morajo delavci z lopatami odmetavati na stran, da pridejo do skale. In od korenin jelke, ki ob gorenjem robu kamenoloma gole molé nazven, vise dolge ledene sveče.

Vsa pokrajina tam doli je pokrita s snegom, kakor daleč nesejo oči. Sneg leži vse vprek, če greš mimo grmovja, po travnikih, kjer se drsajo otroci, po vaški drugi, vse do morja, ki leži pol milje daleč in je pokrito s plavajočim le-

dom. In solnce obseva vse, tako milo in sinje, tako brezbarvno in medlo kakor mamičin smehljaj.

Ob obali leži majhna vas. Skali je dolžna hvalo za svoj obstoj. Zemlja je pušta, povečini kamen, a celo kamen se izpreminja v kruh in daje od tedna do tedna, kar je potrebno za življenje, pogosto manj, nikoli več; po navadi se ravno izhaja.

Strehe vasice se rdeče svetijo skozi beli sneg. Rdeče in belo; zdi se skoro, kakor da je izobešen prapor uboštva.

Tam daleč tone solnce v zapad, in bela pokrajina dobiva lahak rožnat blesk. S slednjega ognjišča na vasi se dviga dim, moder dim, dviga se naravnost v zrak, kakor da bi bili zlovoljni bogovi v milostjo sprejeli preprosto daritev iz morskega mahu, šote in kravjega gnoja.

Kravji gnoj se krivi, morska šota prasketa, in sobotni ogenj plamti, pripravljen sprejeti vase, kar je hišni rednik nakupil na poti proti domu. Otroci vtikajo svoje obraze proti plamenu, ki odseva

na njih velikih očeh in nosovih. Mati nemirno teka h kuhinjskemu oknu in nazaj. Pravkar je solnce izginilo. Može bi že morali biti na potu.

Človek lahko zasleduje pot v njenih vijugah vse do kamenoloma. A kje ostaja vrsta mož, ki sicer ob tem času hiti po poti navzdol? Menda vendar niso med potjo kam zašli? Bog varuj!

Marsikatera žena vije roke v težkih skrbih ki vstajajo v njeni duši, ali njene ustne iztisnejo bridko kletev, in tu pa tam joče otrok od glada, da ga je slišati daleč okrog.

Delavci so videli, kako je solnce zašlo in se je dim dvignil iznad koč; popravili so in odložili orodje; sedaj stoje v malih gručah in čakajo gospodarja. Tam koncem gorskega vrhunca stoji gospodova hiša, odopod mora priti. Za vraga vendar, da človek svoje grenko prislužene trohice denarja niti o pravem času dobiti ne more! Če le ni odpotoval, kakor prejšnjo soboto!

Končno pride v spremstvu svojega velikega psa. V roki drži usnjat možnj-

roka 1. februarja ne do drugega roka 5. februarja. Dne 8. junija 1922 so uslužbenci c. e. ž. sklenili s svojo upravo, ki ima svoj sedež še vedno na Dunaju, dogovor o raznih osebja tičočih se ugodnostih. Zapisnika o tem dogovoru pa dunajska uprava še do danes ni podpisala in podpisanega vrnila. Uslužbenci c. e. ž. so zato sklenili, da stopijo v sredo dne 7. t. m. ob 12. v stavko.

Maribor.

Esperantski tečaj otvori v kratkem tukajšnje Esperantsko društvo. Kdor se ga hoče udeležiti, naj se priglasí do vštevši 12. t. m. pri predsedniku dr. Haasu v Sodni ulici 14.

Narodni socialci so na svojem rednem občnem zboru na predlog poslanca Brandnerja sklenili ob volitvah nastopiti kot »stranka konsumentov«. Samo za časa volitev. Bogve, kaj so storili tako nevarnega, da jih je strah nastopiti s pravim imenom?

Občinska seja, ki bi se morala vršiti v ponedeljek zvečer, je bila precej pozno in nenadoma odpovedana. Baje zato, ker je kvorum zopet padel v vodo.

Gledališče ima v sredo »Fausta« na repertoaru. Izven. Gostujeta člana zagrebške opere Knittl in Križaj.

Društvo hišnih najemnikov ponovno opozarja svoje člane, naj založe dosedanje najemnino pri mestnem magistratu oziroma na okrajnem glavarstvu, če prebivajo v okolici, v slučaju, da bi se radi najemnine ne mogli pobotati s hišnim gospodarjem, ali če bi jih ta ne hotel sprejeti.

Bojkotažna akcija konsumentskih krogov se pripravlja v našem mestu. Treba jo je pozdraviti, nam pa mora biti v posebno zadoščenje, da je bil naš list prvi, ki je že pred več nego pol leta vrigel misel, da se rešitev draginjskega problema ne da drugače v polnem obsegu izvesti, če ne bo sodelovala pri tem vsa javnost. Lekcije koncesioniranemu odelstvu so že tudi skrajno potrebne. Ravno te dni so na policiji dognali, na kako umazan način so razni mariborski trgovci dosegli povišanje cen za moko in sladkor. Govorica gre celo o veriženju s sladkorjem, ki je bil namenjen bolnišnici. Zadeva se preiskuje in upamo, da bo imela tudi javnost nekaj od nje. Upostavite konsumentsko organizacijo, da obračuna s pijavkami, združite se revni

konsumenti brez ozira na stan in strankarsko pripadnost! Stvar je tako važna, da bo treba a priori odkloniti vsako volilno demagogijo s to akcijo, kakor so jo započeli n. pr. voditelji narodnih socialcev, ki imajo menda interes na tem, da lepa ideja zavoljo strankarskega trenja propade!

Na glavnem kolodvoru so pri blagajniški reviziji ugotovili primanjkljaj, ki znaša krog 400.000 Din. Poneveril jih je uradnik Dragotin Jenko s ponarejanjem pobotnic in na račun železničarskih predujmov. Jenko sedaj med štirimi praznimi stenami premišljuje o razkošnem življenju, ki ga je vodil na račun svojih tovarišev.

Volilni boj.

Enotnofrontarji na Jesenicah. Dne 30. jan. smo imeli na Jesenicah javni shod »enotne fronte«, na katerem je poročal kot sklicatelj shoda g. prof. Fabjančič iz Ljubljane. Shodu je predsednoval tov. del. Knific, zapisnikar pa je bil tov. del. Smolej Ivan. Predsednik Knific je pozivljaval navzoče na dostojno obnašanje, ter izjavljaval, da dobi vsak besedo, in sicer najdalje 10 minut. Nato je pričel g. Fabjančič z razlaganjem o enotni fronti. Početkoma je bil njegov govor še kolikor toliko naperjen proti kapitalizmu, toda v dveurnem govoru je porabil največ časa za to, da je na najbolj demagoški način blatil oficijelno SSJ, posebno pa tajnika sodr. Bernota. Z vso vehemenco je zanikal in zaničeval vse delo SSJ, osobito napadel parlamentarni klub, da ni storil čisto nič. Spravil se je tudi na Etbina Kristana, trdeč, da se čuje nekaj o njem in o njegovem komisarijatu, da ni vse v redu, da pa sedaj še ne mara govoriti o tem. S pavšalnim sumničenjem je tako šel po vseh funkcionarjih, bivših in sedanjih. Pa kaj bi javnosti še obširnejše razlagali Fabjančičev shod, v kratkem povedano, g. Fabjančič je čisto gotovo eden največjih strokovnjakov za te stvari in lahko bi se mu povsem zaslužno poverilo na merodajnih mestih resort profesorja za demagogijo.

Na vse to se je oglašil k besedi sodrug Jeram, ki je pa zahteval od zborovalcev in g. Fabjančič, da se mu pusti nemoteno govoriti, ker čuti, da hočejo zabraniti zborovalcem spoznanje resnice. G. Fabjančiču reče sodr. Jeram, da, ko je g. Fabjančič razlagal program enot-

ne fronte, je lahko videl, da je med drugimi točkami tudi svoboda govora v programu, ampak videti je že vnaprej, da hočejo svobodo govora le zase, s terorjem pa onemogočiti vse, ki so proti njim.

Ker pa so zborovalci hrupno zahtevali naj puste sodr. Jeramu popolno svobodo govora, se je temu g. Fabjančič moral ukloniti uvidevajoč, da vendar ljudstvo ni več tako neumno, kakor si je on predstavljal.

Nato je sodrug Jeram razložil navzočim, kakšna temeljna razlika je med frontarji in sedanjim kurzom S. S. J.

Poudarjal je, da ni mogoča zveza z ljudmi, ki so na krmilu S. S. D. S., ker so tam v objemu Mihevci, Fabjančiči, Golouhi, Kocmurji itd., ter da je to vpitje po enotni fronti samo raznih Golouhov, Fabjančičev itd., lov na mandate.

Razložil je sklepe kongresa S. S. J., pomen progresivnega davka katerega enotna fronta v stranki ne mara izvesti, ima ga pa za slepilo ljudstva v svojem programu. (Medklic Fabjančiča: saj ga bomo tudi v stranki izvedli). Sodr. Jeram: Če hoče stranka progresivni davek izvesti v državi, ga mora najprej pri sebi, in če progresivnost uvedejo v stranki klerikalci, sem pripravljen javno priznati to za rošeno stranko.

Nadalje je razgalil sodr. Jeram demagogijo g. Fabjančiča, ki je izjavljaval, da delavstvo nač ne more imeti v S. S. J. zaupanje, ker so vladni krogi ob ustanavljanju drugih delavskih strank priporočali, da naj delavstvo vstopi v S. S. J.

Sodr. Jeram pove primer. Če bo g. gener. dir. Naht na Jesenicah kdaj hodil med delavstvo priporočat Jerama, češ, da je dober zaupnik in da naj si njega izvolijo, tedaj je čisto jasno, da bo delavstvo sumilo Jerama nepoštenja itd. Ravno na ta način, kar sicer Fabjančič prav dobro ve, hoče vlada uničiti upliv S. S. J., ki stoji v resnici še edino na razrednem stališču čistega marksizma.

Kadar bo delavstvo tudi v S. S. D. S. pomedlo, bo pa omogočena enotna fronta v enotni organizaciji.

= Vrednost denarja: 1 dolar 97 do 98 Din, 100 avstrijskih kron 14 par, 1 češka krona 3 Din, 1 lira 4.55—4.65 Din, v Curihu stane 100 naših dinarjev 5.15 švic. frankov.

ček, torej je danes denarja na trgu! V dobri polovici ure bodo doma s tedensko plačo; saj pot gre navzdol, in z osmimi kronami v žepu gre človek tako hitro.

Gospodar kamenoloma in njegovi delavci izračunajo delo tedna: Kamen za tlakovanje, pesek, kamen za stopnice. Veliki mož psuje radi sežnja gramoza, ki leži na neravnih tleh. »Tako je mera nepoštena«, pravi. Delavec sprejme psovke s sklonjeno glavo in upa, da na ta način ne bo trpel škode s svojo brezuspešno malo zvižajo; kajti zdaj ima vendar delodajalec pravico meriti z očesom, mesto da bi uporabljal pošteno, običajno ženjsko mero.

Gospodar ošine moža z vrtajočim pogledom: »No, da, za tokrat naj bo. Radi tistih par trojk, za katere me lahko opehariš, še ne bo poloma. Anders.« pravi potem dobrodušno in jame odpirati možnjo.

Tedaj se začne zvončkanje sani po bregu, in na poti od gospodove hiše zašume male sani, v katere je vprežen močan konj. Razuzdan mladenič v kožuhu

in zimski kapi — gospodarjev sin — skoči ven, gre k očetu.

»Hočeš z mano v mesto, oče? V hotelu velika l'hombre-partija.«

»Nocoj nimam denarja.« odgovori gospodar.

Sin pokaže s konico škornja na usnjato možnjo ta pa zmaje z glavo in pogleda okoli na svoje delavce.

»E, neumnost stari, delavci počakajo do ponedeljka! Nocoj bi se dalo kaj zaslužiti... Mesar, že malo dobre volje — in neki veletrovec, še čisto nov! Ti moraš dobiti vendar revanšo od mesarja.«

Trenutek postoji lastnik kamenoloma neodločen, potem seže z roko v možnjo, da bi prvemu delavcu izločal njegov denar. V tem trenutku pa je opazil skoro pretečo grozo s katero so vse oči počivale na niem. In nenadoma postane njegov obraz osoren, in reče: »Do ponedeljka bomo čakali z obračunom, ljudje.« S temi besedami sede v sani poleg sina, in odneljeta se nazaj proti gospodski hiši.

Dolga vrsta delavcev se pomika po

viluzah deželne ceste navzdol proti hišam ob morju, kjer se zdaj svetlikajo luči. Postava za postavo leze naprej, sklonjena in trudna.

Spet zazveni zvončkanje sani za njimi; brzo se bliža in gospodov pes beži naprej la'ajoč. Drug za drugim zaspano in trudno odkrijejo glavo še predno so sani ob njih — po vsu spoznajo gospodarja.

In drug za drugim se zopet počasi vzravnao, pokrijejo glavo in pošljejo truden, ravnodušen pogled za sanmi, ki se peljejo kako mimo špalirja sivih, sključenih tilnikov.

Le poslednji v vrsti, ki stopa spreddaj, se ne odkrije.

»To ti je jezikač.« pravi gospodar sinu »On pripada prokletim socialistom, ki jih je toliko tam dole. A v prihodnjih dneh bo odslovljen — brž ko ga bom mogel pogrešati.«

Sin pa zagradi bič in veselo ošvrkne delavca preko glave ter mu zblje kapo, da se zakotali v jarek.

(Po avtoriziranem prevodu Ivana Moleka.)

Trije dnevi so pretekli in nekega popoldne je bil France poklican, da ga je nekdo obiskal. Revez je lahko uganil, kdo ga čaka na drugi strani omrežja in njegovo srce je močno tolklo. Ni se motil. Skozi temno mrežo žic je zagledal svojo ženo. Liza, materinska Liza, je stala tam zelo blede, težko je sopla in po licih so ji lezle debele solze. Uboga Liza! Doma so bili njeni trije otroci in njena navadna, nerevolucionarna duševnost ji je govorila, da je največja sramota na svetu, če je človek v ječi! Kremenu se je storilo milo in za hip je imel željo, da bi raztrgal proketo mrežo, skočil k njej in stisnil k sebi drago materinsko dušo. Tako pa ni mogel storiti drugega, kot da je nabral ustnice v dvomljiv nasmeh in je dejal, da se mu izvrstno godi v zaporu. Nikdar mu ne bo žal, da je bil zaprt! Iz »Smrtookega Mikeja« je že naredil socialista in Peter Curley, zvit tat, mu je obljubil, da bo gotovo prečital knjigo »Vojna-zakaj?« kakor hitro pride iz luknje.

Toda ena stvar je bila, ki je težila Kremenovo srce. Kako živi njegova družina, kaj počno otroci? Vedel je, da v hiši ni denarja in Malič je sam revež, da bi hranil še štiri želodce poleg svojih. Ampak Liza je tudi nabrala ustnice v nasmeh in zagotovila Francetu, da je doma vse v redu in da mu ni treba skrbeti. Dr. Medved je poslal listek, na katerem je bilo njegovo ime zapisano. Vzela je listek in ga nesla grocerju, ki ji je povedal, da je ček za pet dolarjev. Lačni torej niso. Dalje mu je zaupala skrivnost, katere še ni vedel. Liza si je prihranila nekaj denarja, ne da bi bil France kaj znal o tem.

»Ali kako je bilo to mogoče?« vpraša France silno začuden — kajti vedno je mislil, da so mu znani vsi dohodki in stroški hišnega gospodarstva.

Žena je bila primorana, da je povedala vse. Ko je France dobil povišano plačo, ji je enkrat dal za obleko, lepo obleko. Ona je kupila krilo in vse in mu povedala, da je svila, ki stane petnajst dolarjev. On, bedak, je seveda verjel! Liza je pa kupila ponošeno obleko za tri dolarje, ki je izgledala kakor svilnata, pa ni bila, toda ona je prihranila dvajset dolarjev.

France se je vrnil v svojo »kad« in majal z glavo, češ: »O ženske, kdo vas naj razume?«

France Kremen in ljubezenski magnet.

Stavka je bila končana, ko je France prišel iz ječe; končana je bila s tem, da so delavci dobili povečano mezdo, voditelji stavkajev so pa šli za omrežje. France je stopil pred svojega starega delovodjo, toda delovodja mu je rekel surovo, da naj gre k vragu. France je šel v Hubbardtown in stal v dolgi vrsti prosilcev za delo pred vratmi Engine kompanije. Kremen je vedel marsikaj o črni listi, zato je povedal, da se piše Jože Aronski in da je prišel naravnost iz Pittsburga, kjer je slišal, da so tu dobre plače in da se delavcem tam dobro godi. Ko je pa France tako govoril, je opazil moža, sedečega v kotu pisarne, ki ga je hotel požreti z očmi. Po končanem izpraševanju, se je delovodja molče obrnil k možu v kotu, kateri je hitro odkimal. »Ne bo nič,« je dejal delovodja Francetu, ki je takoj razumel vse. Tovarniška družba se je dobro zavarovala proti agitatorjem iz Leesvilla.

France je dva dni iskal dela v domačem mestu, ali zastoj — povsod so ga imeli na črni listi. Edino v pivovarni so bili zelo počasni; dali so mu delo in delal je dve uri, predno so bili poučeni, kdo in kaj je, na kar je bil odslovljen. France si je pa privoščil delovodjo pred odhodom, rekoč, da so se prepozno spomnil, kajti on je že dal socialistične tiskovine vsem delavcem v dotičnem oddelku.

V Jeffersonovi ulici — v zakonitem delu mesta — je imel stari Nemeč z imenom Kumme delavnico za bicikle. Eden sodrugov je povedal Francetu, da Kumme potrebuje pomočnika. Kremen je takoj šel tja in je dobil delo za dva dolarja dnevno. Bila je slaba plača za tiste čase, toda Francetu se je dopadlo delo radi tega, ker je bil njegov delodajalec prijatelj socialistov in velik pacifist — za vse države, samo za Nemčijo ne! Dejal je, da ima vsak narod pravico do obrambe in po njegovem trdnem prepričanju je bila Nemčija napadena. Mož je potratil velik del svoje eneržije z dokazovanjem kajzerjeve nedolžnosti, kadar je imel koga, ki ga je hotel poslušati; včasih se je sprl radi tega s svojimi odjemalci in pri takih prilikah jim je naravnost povedal, da naj le gredo drugam, ako ne verujejo njegovim dokazom.

(Dalje prih.)

Kulturni vestnik.

Repertoar narodnega gledališča v Ljubljani. Drama: V torek, 6. februarja zaprto. V sredo, 7. febr. »Ugrabljene Sabinke«. Izven. V četrtek, 8. febr. »Madame Sans Gene«. Red D. V petek, 9. febr. »Ugrabljene Sabinke«. Red E. V soboto, 10. febr. »Za pravdo in srce«. Izven. V nedeljo ob 3. popoldne »Živi mrtveo«. Izven, ob 8. zvečer »Ugrabljene Sabinke«. Izven. V ponedeljek, 12. febr. »Za pravdo in srce«. Red C. — Opera: V torek, 6. febr. »Prodana nevesta«. Red E. V sredo, 7. febr. »Nižava«. Red B. V četrtek, 8. febr. »Gorenjski slavček«. Red C. V petek, 9. febr. zaprto. V soboto, 10. febr.

»Mefistofeles«. Red D. V nedeljo, 11. febr. ob 3. popoldne »Rigoletto«. Izven. V ponedeljek, 12. febr. zaprto.

Ivan Matičič: »Na krvavih poljanah«. Trpljenje in strahote z bojnih pohodov bivšega slovenskega planinskega polka. — Strani 270 in 25 izvornih slik. Cena vezani knjigi 32 Din. Založila Učiteljska tiskarna v Ljubljani — V knjigi so popisani skoro vsi boji in vse trpljenje bivšega slovenskega planinskega polka (Lir 27) od prvega do zadnjega dne svetovne vojne. Iz Galicije, z Doberdobske planote, z gorovja, s Tirol, od Hudega loga, Fajtjege hriba, s Sv. Gabrijela, od Piave in o polkovem upor in njega zakletvi.

Iz nekega časopisa.

»S prihodom gospoda župana se je otvorila živinska razstava.«

Iz šole.

Učitelj: »Voznik prevozi s svojim konjem na uro osem kilometrov. Tri kilometre pred njim pa se nahaja drug voznik, ki vozi le po sedem kilometrov na uro. Kje prideta skupaj?«

Učenec: »V prvi krčmi ob cesti, gospod učitelj!«

Izdajatelj in odgovorni urednik: **Zvonimir Bernot** (v imenu pokr. odb. SSJ).

Tisk Učiteljske tiskarne v Ljubljani.

BERSON
GUMENE PETE IN
GUMENE POTPLATE
ceneje in trajnije so kakor usnene!
Najbolje varstvo proti viagi i mraza!

SUKNO

za promenadne in športne obleke
v bogati izbiri
priporoča tvrdka

A. & E. Skaberné
Ljubljana, Mestni trg 10.

*Svila, čipke
modni nakit!*

v veliki izbiri pri

A. ŠINKOVIC nasl.
K. SOSS,
Ljubljana, Mestni trg 19.

Naznanilo.

V imenu tvrdke **TRIGLAV, Jugosl. izdelovalnice perla Vojska & Šelovin, Ljubljana, Kolodvorska ul. 8 in Vojskova Mitliča c. 21** naznanjava podpisana c. tvrdkam, da je družabnik **g. Jos. Šelovin izstopil** in bodeva sedaj podjetje pod dosedanjim imenom vodila sama.

Se priporoča c. tvrdkam za nadaljno naklonjenost in beleživa z odličnim spoštovanjem

Drago & Genica Vojska.

„Pošljite naročnino!“